

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: VN/25570/2023-OM-54

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä; uusi välitysmenettelylaki

1. Yleistä

Mietinnössä on esitetty tavoitteena lain muutostarpeelle säännösten yhdenmukaistaminen UNCITRAL:n mallilain mukaisiksi kansallisen lainsäädännön sen salliessa ja lain terminologian muuttaminen sukupuolineutraaliksi. Nämä tavoitteet ovat kannatettavia, jotta säännökset ovat ajantasaisia ja kansainvälisesti noudatetun käytännön mukaisia.

Työryhmän mietinnön esityksiä voidaan pääosin pitää kannatettavina.

1. 1 luku Yleiset säännökset

1 §

Yleisissä säännöksissä on määritelty selkeästi lain soveltamisala.

2 §

Tiedoksiantoajan ajankohta tulisi olla selkeästi osoitettavissa, kun tiedoksiannoista lasketaan määräaikoja kumoamiskanteen tai muiden hakemusten vireille saattamiseen tuomioistuimessa sekä muutoksenhauulle välitysoikeuden palkkiosta ja kuluista. Harkittavaksi voisi tulla todisteellinen tiedoksianto. Asiakirjan postitse lähettämisestä asianosaisen osoitteeseen olisi tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi tarpeen kirjata säännökseen, milloin postitse lähetetty tiedoksianto katsotaan annetun tiedoksi. Vastaisiko se oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 a §:n säännöstä, että tiedoksianto katsottaisiin tapahtuneen seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun asiakirja on annettu postin kuljetettavaksi asianosaisen ilmoittamaan osoitteeseen.

3 §

Lähtökohtaisesti on kannatettavaa, että asianosaisen tulee vedota menettelyvirheeseen jo välitysmenettelyssä ja viimeistään ilman aiheetonta viivästystä virheestä tiedon saatuaan. Seuraamuksena on esitetty, että asianosaisen katsottaisiin muuten luopuneen vetoamasta menettelyvirheeseen välitysmenettelyssä ja tuomioistuimessa. Tämä kysymys voi tosin aiheuttaa riitaisuutta ja todistelun tarvetta etenkin siitä, milloin asianosainen on saanut menettelyvirheestä tiedon ja onko siihen vedottu ilman aiheetonta viivästystä. Kysymys menettelyvirheeseen vetoamisesta luopumisesta voi tulla esille myös kumoamiskanteen yhteydessä.

4 §

Tuomioistuimen toimivallan osalta säännös on selkeä. Tuomioistuimella olisi toimivalta välitysmenettelylain mukaisissa asioissa vain välitysmenettelylaissa säädetyissä tilanteissa.

5 §

Toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi mietinnön mukaan kolmella eri tavalla.

Välitysmenettelyä koskevien asioiden käsittely keskitettäisiin osittain Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen ja osittain Helsingin hovioikeuteen. Lisäksi todistelun vastaanottaminen ja editiovaatimus voivat tulla asianosaisen hakemuksesta käsiteltäväksi siinä käräjäoikeudessa, jonka alueella kuultava tai se, jota asia muuten koskee, oleskelee (32 §).

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa tutkittaisiin kysymykset puuttuvan välitysoikeuden jäsenen tai jäsenien määräämisestä (12 §), välitysoikeuden asettamisesta moniasianosaisuusmenettelyssä (13 §), välitysoikeuden jäsenen erottamisesta (16 §) sekä asianosaisen liittämistä välitysmenettelyyn tai kahden tai useamman välitysmenettelyn yhdistämisestä (19 §). Lisäksi muutoksenhaku välitysoikeuden palkkio- ja kuluratkaisuun keskitettäisiin Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen (41 §).

Helsingin hovioikeudessa käsiteltäisiin kanne välitysoikeuden toimivallasta (18 §) ja välitystuomion kumoamisesta (44 §). Lisäksi siellä käsiteltäisiin hakemukset välitysoikeuden jäsenen esteelliseksi julistamista (15 §), turvaamistoimen vahvistamisesta, kumoamisesta tai muuttamisesta (20 §) ja välitystuomion täytäntöönpanosta (45 §).

Sinänsä välitysmenettelystä aiheutuvien tuomioistuinasioiden käsittelyn keskittämistä voidaan pitää kannatettavana. Välitysmenettelyä koskevien juttujen määrää tuomioistuimissa ei mietinnön mukaan ole pystytty tarkalleen selvittämään, mutta esitetyt tiedot huomioon ottaen todennäköisesti tuomioistuimeen tulevien juttujen määrä ei ole huomattava. Asioiden käsittelyn keskittämisen voidaan katsoa lisäävän asiantuntemusta harvinaisemmissa asiaryhmissä. Vaativampien kysymysten käsittely hovioikeudessa ensiasteena voisi sinänsä käytännössä nopeuttaa ratkaisun saamista käräjäoikeusvaiheen jäädessä pois. Tämä kuitenkin poikkeaa oikeusastejärjestyksestä. Asianosaiset saisivat mahdollisuuden vain yhteen valitusasteeseen, mitä ei voida pitää tavoiteltavana oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta.

Juttujen keskittäminen tulisi kuitenkin lisäämään niitä käsittelevien tuomioistuinten työmäärää. Ottaen huomioon, että keskittämistä on esitetty pääkaupunkiseudun ruuhkautuneisiin tuomioistuimiin, tämä ei tule edistämään välitysmenettelyasioissa tavoitteena olevaa asioiden nopeaa ratkaisua ilman työjärjestelyjä tai lisäresursseja. Jatkovalmistelussa tulisikin harkita, olisiko syytä keskittää asioiden käsittely joihinkin muihin vähemmän ruuhkaisiin tuomioistuimiin.

2. 2 luku Välityssopimus

6 §

Välitysmenettelyn soveltuvuuden täsmentäminen dispositiivisiin riita-asioihin selkeyttää nykyistä tilannetta.

8 §

Välityssopimuksen kirjallisesta muotovaatimuksesta luopuminen voi lisätä tulkintatilanteita asiaa käsiteltäessä.

Säännösehdotuksen mukaan tuomioistuin ei saa ottaa tutkittavaksi asiaa, joka on välitysmenettelyssä ratkaistava, jos vastapuoli tekee siitä väitteen viimeistään vastatessaan ensimmäisen kerran pääasiaan. Väitteen esittämisajankohtaa on muutettu vastaamaan oikeudenkäymiskäärän mukaista prosessiväitteen esittämisen ajankohtaa. Tätä voidaan pitää perusteltuna.

Mietinnössä on esitetty, että välitysmenettely voidaan aloittaa tai sitä voidaan jatkaa, ja asiassa voidaan antaa välitystuomio sen estämättä, että asia on vireillä tuomioistuimessa.

Mietinnön perustelujen mukaan, jos välitysoikeus on antanut välitystuomion, ennen kuin oikeudenkäyntiväitteen hylkäävä ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi, välitystuomio voidaan asianosaisen kanteesta kumota 44 §:n 2 momentin 3 kohdan nojalla. Jos kumoamiskannetta ei nosteta määräajassa, välitysoikeuden toimivallan kiistäneen asianosaisen on katsottava hyväksyneen välitysoikeuden toimivallan asiassa, jolloin saman pääasian käsittelyn jatkaminen tuomioistuimessa on käynyt tarpeettomaksi. Säännöksestä tulisi selkeyden vuoksi ilmetä suoraan, miten tällaisessa tilanteessa menetellään tuomioistuimessa vireillä olevan asian suhteen.

9 §

Mietinnön mukaan välityssopimuksen estämättä tuomioistuin voi asian ollessa välitysoikeuden käsiteltävänä tai sitä ennen määrätä turvaamistoimia sekä antaa sellaisia väliaikaisia määräyksiä ja kieltoja, joiden antaminen lain mukaan kuuluu tuomioistuimen toimivaltaan. Tuomioistuimen toimivallan säilyttäminen turvaamistomiasioissa näissä tilanteissa on perusteltua.

3. 3 luku Välitysoikeuden kokoonpano

14 §

Esteellisyysperusteiden täsmentäminen selkeyttää säännöstä.

15 §

Muutoksena nykyiseen lakiin välitysoikeuden jäsenen esteellisyys voitaisiin ehdotuksen mukaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi jo välitysmenettelyn aikana, jos asianosaisten sopimassa tai 2 momentin mukaisessa menettelyssä esitetty esteellisyysväite on hylätty. Asian ollessa vireillä tuomioistuimessa välitysoikeus voi jatkaa välitysmenettelyä ja antaa välitystuomion.

Ehdotuksen perustelujen mukaan, mikäli esteellisyysväitettä koskeva kysymys olisi tuomioistuimessa vielä ratkaisematta välitystuomion antamisen ajankohtana, asianosaisen olisi muutettava vaatimuksiaan tai nostettava välitystuomion kumoamista koskeva kanne 44 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa voidakseen edelleen vedota esteellisyysväitteeseen. Tältä osin olisi tarpeen kirjata selkeät menettelysäännökset pykälään.

4. 4 luku Välitysoikeuden toimivalta

18 §

Säännökseen on esitetty lisättäväksi, että välitysoikeudella on toimivalta päättää omasta toimivallastaan ratkaista riita. Tämä lisäys selkeyttää tilannetta. Kysymys on tullut esiin myös oikeudenkäyntimenettelyssä.

Välitysoikeus voi ratkaista toimivaltaväitteen joko välitysmenettelyn aikana tai lopullisessa välitystuomiossa. Jos välitysoikeus on menettelyn aikana antamassaan päätöksessä katsonut, että se on toimivaltainen ratkaisemaan riidan kokonaan tai osittain, taikka päätöksessään välitysmenettelyn aikana tai lopullisessa välitystuomiossa katsonut, että siltä puuttuu toimivalta ratkaista riita kokonaan tai osittain, asianosainen voi saattaa asian tuomioistuimen ratkaistavaksi 30 päivän kuluessa päätöksen tai välitystuomion tiedoksisaannista.

Mikäli välitysoikeus on vasta välitystuomiossa katsonut olevansa toimivaltainen, asian osalta olisi mahdollista hakea päätöksen kumoamista.

Välitysoikeuden toimivaltaa koskevan asian ollessa vireillä tuomioistuimessa välitysoikeus voisi jatkaa välitysmenettelyä ja antaa välitystuomion. Esityksen perustelujen mukaan, mikäli toimivaltaväitettä koskeva kysymys olisi tuomioistuimessa vielä ratkaisematta välitystuomion antamisen ajankohtana, olisi asianosaisen muutettava vaatimuksiaan tai nostettava välitystuomion kumoamista koskeva kanne 44 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa voidakseen edelleen vedota toimivaltaväitteeseen. Selkeyden vuoksi asianosaisen käytävissä olevat menettelytavat tulisi ilmetä myös säännöksestä.

20 §

Mietinnössä on esitetty uutena menettelytapana, että välitysoikeus voi määrätä asianosaisen hakemuksesta riitaa koskevan turvaamistoimen. Tämä turvaamistoimi sitoisi asianosaisia. Toimivalta olisi rinnakkainen tuomioistuimen toimivallan kanssa. Kuitenkin päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus edellyttää, että tuomioistuin asianosaisen hakemuksesta vahvistaa turvaamistoimen täytäntöönpanokelpoiseksi. Esitystä voidaan pitää kannatettavana, kun täytäntöönpanokelpoisuuden ratkaiseminen säilyy tuomioistuimella.

5. 5 luku Asian käsittely välitysmenettelyssä

32 §

Tuomioistuinavusteisen todistelun osalta esitykseen on tehty lisäys siitä, että asianosaisen, todistajan tai asiantuntijan kuulustelusta on ilmoitettava välitysoikeuden jäsenille sekä varattava näille tilaisuus osallistua siihen ja esittää kuultavalle kysymyksiä. Tämä selkeyttää säännöstä.

6. 6 luku Välitystuomio

Ei lausuttavaa.

7. 7 luku Välitystuomion kumoaminen

44 §

Mietinnössä ehdotetaan, että välitystuomiota voi hakea kumottavaksi kanteella. Välitystuomion mitättömyyden osalta on esitetty poistettavaksi erilliset säännökset, joissa ei ollut määräaika mitättömyyden vahvistamiselle. Menettelyn yhdenmukaistaminen ja sitominen 60 päivän määräaikaan on menettelyn nopeuden ja varmuuden turvaamiseksi kannatettavaa.

8. 8 luku Välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano

Ei lausuttavaa.

9.–11.

Ei lausuttavaa.

12. Muut huomiot

Kun välitysmenettely ja asian käsittely tuomioistuimessa voivat olla yhtä aikaa vireillä, tulisi säännöksistä selvästi ilmetä, miten tuomioistuinasian käsittelyssä menetellään, jos välitystuomio annetaan tuomioistuinasian vireillä ollessa.

Lausunnon valmistelu

Lausuntoa on valmisteltu Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa. Lausunnon on valmistellut kärjätuomari Minna Leikas.

Tuomariliiton hallitus on käsitellyt lausunnon.

Helsingissä 5.2.2026

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Tuuli Vänskä
puheenjohtaja

Johanna Helminen
varapuheenjohtaja